

N:o 46.

Af herr **M. Arhusiander**, om upprättande af en teknisk elementarskola i Sundsvall m. m.

Uti Kongl. Maj:ts nådiga proposition till innevarande års Riksdag angående statsverkets tillstånd och behof föreslås i punkten 87 under åttonde hufvudtiteln, att Riksdagen måtte *dels* medgifva, att en teknisk elementarskola må upprättas i Hernösand, under de vilkor, som uti den kongl. proposition angifvas, *dels* ock att för inrättande af en första årsklass af nämnda skola från början af höstterminen 1901 på extra stat för samma år bevilja ett anslag af 10,000 kronor.

Af de i den kongl. propositionen refererade handlingar framgår att Vesternorrlands läns landsting i underdånighet anhållit, det Kongl. Maj:t täcktes låta inom Vesternorrlands län upprätta ett tekniskt elementarläroverk samt genom nådig proposition hos Riksdagen utverka för ändamålet nödigt anslag;

att Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Vesternorrlands län, som öfverlemnadt och till nådigt bifall förordat denna anhållan, för vinnande af upplysningar om hvilka förmåner kunde erhållas från det samhälle, till hvilket det ifrågasatta läroverket, i händelse det komme till stånd, blefve förlagdt, *dels* inhemtat yttranden i detta afseende från stadsfullmäktige i Hernösand, Sundsvall och Örnsköldsvik, samt *dels* med skrifvelse den 30 november 1899 öfverlemnadt nämnda yttranden och dervid i underdånighet gifvit till kända, att Kongl. Maj:ts befallningshafvande för sin del icke funnit skäl att i anledning af desamma sig vidare utlåta.

De förmåner, de respektive städernas fullmäktige erbjuda, finnas omförmälda i den kongl. propositionen, och torde därför här icke behöfva upprepas, utan hänvisas till densamma.

Af dessa erbjudanden framgår, att stora förmåner ställas för ett blifvande tekniskt elementarläroverk såväl från Hernösand som Sundsvall, och äro dessa ungefärligen lika från båda städerna. Hernösands

stadsfullmäktige hafva gifvit rätt till fri vattenförbrukning, och hafva Sundsvalls stadsfullmäktige sedermera beviljat samma förmån.

Såsom skäl för den tekniska skolans förläggande till Hernösand framhålles af dess stadsfullmäktige stadens erkänt sunda och centrala läge med goda kommunikationer såväl i förhållande till Vesternorrlands län som Norrland i dess helhet, den stora mångartade industriella verksamheten inom orten, hvarigenom lätt och riklig tillgång till åskådning- och undervisningsmateriel kunde beredas skolan, det stora förråd af lärarekrafter som i staden med dess många och olikartade bildningsanstalter redan nu funnes samladt och hvarifrån biträde med undervisning af mera tillfällig och extraordinär beskaffenhet vid förefallande behof lätteligen kunde erhållas.

Sundsvalls stadsfullmäktige åter hafva såsom skäl för lämpligheten af ifrågavarande läroverks förläggande till Sundsvall anfört:

att Sundsvalls stad onekligen vore länets och för öfrigt hela det egentliga Norrlands mest centralt belägna och folkrikaste stad samt förnämsta affärscentrum;

att Sundsvall utgjorde för öfrigt medelpunkten i ett af landets största industriområden;

att i staden och dess omnejd vore ett stort antal industriella verk af olika slag belägna, hvarigenom skolan komme att verka i en för henne naturlig omgivning samt erhöle rika tillfällen att genom besök vid de olika industriella anläggningarna göra sin undervisning praktiskt fruktbarande samt sina elever förtrogna med den verksamhet, för hvilken de skulle förberedas;

att Sundsvall egde ett högre allmänt realläroverk, hvars fem nedre klasser så talrikt besöktes af stadens och ortens ungdom, att alla dessa klasser för närvarande voro fördelade på parallelafdelningar, men det största antalet af dessa lärjungar slutade med femte klassen sina skolstudier och egnade sig åt det praktiska lifvets yrken och näringar; samt att helt visst många af dessa ynglingar skulle tillgodogöra sig det tekniska läroverkets undervisning, om ett sådant läroverk funnes på stället;

att i staden verkade dessutom en teknisk afton- och söndagsskola, som i fråga om lärjungeantalet vore en bland landets största skolor af detta slag; samt slutligen

att 1874 års komité yttrat: »Inom Norrland åter torde knappt någon punkt vara för en teknisk läroanstalt mera lämplig än Sundsvall».

Det skäl, som herr statsrådet och chefen för eklesiastikdepartementet anfört för elementarskolans förläggande till Hernösand, är endast

ett åberopande af hvad stadsfullmäktige i denna stad anført, dervid herr statsrådet särskildt fäst sig vid lättheten att i denna stad erhålla lärare i sådana ämnen, som endast med ett fåtal timmar i veckan ingå i skolans undervisningsplan och därför måste skötas af extra lärare.

På grund af hvad i Kongl. Maj:ts proposition af landstinget och öfriga myndigheter anförts i denna fråga, är jag fullt öfvertygad, att Riksdagen skall finna det vara af behovet högligen påkalladt, att en teknisk elementarskola snarast möjligt kommer till stånd inom Vester-norrlands län.

Deremot äro, som man redan af handlingarne finner, meningarne delade rörande lämpligaste platsen för skolans förläggande.

Till bemötande af hvad som anförts för denna skolas förläggande till Hernösand i stället för Sundsvall får jag anföra följande:

Hvad först beträffar det *skäl* herr departementchefen hufvudsakligen fäst sig vid, nemligen, den större tillgången på lärarekrafter i Hernösand, torde endast behöfva påpekas, att Sundsvall eger ett fullständigt elementarläroverk på reallinien samt dessutom ett välkött och högt ansedt handelsinstitut, hvarifrån med visshet torde kunna erhållas lämpliga extra lärarekrafter lika lätt som i Hernösand.

Vidkommande åter de skäl, Hernösands stadsfullmäktige hafva framhållit för skolans förläggande till den staden, nemligen »stadens erkänt sunda och centrala läge med goda kommunikationer», så torde väl detta i ännu högre grad kunna sägas om Sundsvall, ty nämnda stad, som eger bättre och lifvigare kommunikationer än Hernösand både till lands och sjös, är belägen emellan de tvenne stora elfvarne Ljungans och Indalselvens utlopp i hafvet med friskt och sundt läge.

Beträffande den industriella verksamheten, så torde det vara en känd sak, att Hernösand näppeligen i något afseende kan jämföras med Sundsvall, och vill jag endast omnämna, att enligt tullkammarens berättelse för 1899 representeras industrien af de orter, som tillhöra sistnämnda stads distrikt, af 57 anläggningar, deraf 39 ångsågar och hyflerier, 3 trämassfabriker, 4 mekaniska verkstäder, 7 ölbryggerier, 1 ångtegelbruk, 1 gasverk, 1 elektricitetsverk, 1 snickerifabrik — dessutom finnes i orten 1 större fabrik för tillverkning af calciumcarbid, 1 d:o för tillverkning af klorsyradt kali och under anläggning ett större elektricitetsverk samt en större trämassfabrik.

Folkmängden i Sundsvall är ungefär dubbelt så stor som i Hernösand, och torde det därför vara af synnerligt vigt, att ifrågavarande skola förläggas till den folkrikaste orten.

På grund af alla de skäl, som såväl af Sundsvalls stadsfullmäktige

som af mig blifvit anförda, anser jag att Sundsvall eger obestriddiga företräden och betingelser för skolans förläggande till nämnda stad, och får därför värdsamt hemställa, det

Riksdagen måtte — med afslag å Kongl. Maj:ts nådiga proposition i hvad den afser skolans förläggande till Hernösand — för sin del besluta

dels att en teknisk elementarskola må upprättas i Sundsvalls stad, under vilkor att staden såväl, i enlighet med af dess stadsfullmäktige gjordt erbjudande, för skolan bekostar nödiga och efter nutidens kraf fullt lämpliga lokaler uti särskild för ändamålet uppförd byggnad å välbelägen tomt och medgifver rätt till fri vattenförbrukning, som ock för framtiden underhåller byggnaden samt anskaffar och kostnadsfritt tillhandahåller tillräcklig lokal för skolan, intill dess berörda särskilda läroverkshus kunnat blifva färdigt och åt skolan upplåtet;

dels ock att för inrättande af en första årsklass af nämnda skola från början af höstterminen 1901 på extra stat för samma år bevilja ett anslag af 10,000 kronor.

Stockholm den 27 januari 1900.

M. Arhusiander.

I motionens syfte instämma

S. H. Kvarnzelius.

E. G. Åkerlind.

Joh. Er. Nordin.

S. J. Kardell.